

Берестова А. А.

Національний фармацевтичний університет

ПРЕЦЕДЕНТНІ ФЕНОМЕНИ В МОВНО-ХУДОЖНІЙ ТКАНИНІ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ ОКСАНИ ЗАБУЖКО

Авторка статті звертається до прецедентних феноменів, репрезентованих у віршових творах Оксани Забужко. Актуальність вивчення прецедентних одиниць у мовно-поетичному просторі мисткині зумовлюється тим, що виокремлені для розгляду мовні явища дотепер не мали належного наукового висвітлення.

Дослідниця ставить собі за мету визначити специфіку функціонування прецедентних феноменів у віршових творах Оксани Забужко на матеріалі її поетичної збірки «Вірші: 1980–2013» і виділяє прецедентні феномени за рівнем прецедентності, формою вербалізації і сферою походження та розкриттям їхнього функційного навантаження. Окрім того, з огляду на те, що в сучасній лінгвістиці немає єдино виробленої дефініції терміна «прецедентний феномен», в роботі запропоноване робоче визначення цього поняття. Для досягнення мети були застосовані такі методи дослідження, як спостереження, опис, контекстуальний і стилістичний аналіз.

Авторка статті доходить висновку, що в поетичних творах О. Забужко активно вживаються прецедентні феномени, що різняться рівнем прецедентності (представлені автопрецедентні, соціумно прецедентні, національно прецедентні й універсально прецедентні одиниці), формою вербалізації – вербальні (імена (антропоніми, теоніми, хороніми, ойконіми, урбаноніми, гідроніми, ороніми, космоніми, біблїоніми, геортоніми, артїоніми, ергоніми) і висловлення) та вербалізовані (текст і ситуація, що актуалізуються через прецедентні імена, висловлення, метафоричні сполуки), джерелом виникнення (зафіксовані зразки літературного, біблїйного, міфологічного, мистецького, фольклорного, історичного, філософського і побутового походження), а також стилістичним навантаженням (використовуються для творення різних художньо-зображальних засобів (зокрема, порівняння, протиставлення, паралелізму, паронімічної атракції, авторських образів і сюжетів), що вказує на їх органічне функціонування в мовно-художній тканині аналізованих поетичних творів.

Ключові слова: прецедентний феномен, поетична мова, авторський образ, художній засіб.

Постановка проблеми. Органічним складником віршових творів є прецедентні одиниці. Однак кожен митець по-особливому «вживлює» їх у мовно-поетичну тканину своєї оповіді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання представленості прецедентних феноменів уже тривалий час становить науковий інтерес у мовознавстві. У вітчизняній лінгвістичній літературі висвітлювалися особливості функціонування прецедентних феноменів різного походження як у прозових (А. Берестова [1], Ж. Колоїз [4], Л. Меркотан [8] та ін.), так і в поетичних (Т. Кальченко [3], В. Корольова [5], О. Тележкіна [9], М. Філон [12] та ін.) творах. Однак попри значну кількість розвідок у цьому напрямі, до цього часу не мали наукового висвітлення прецедентні феномени, репрезентовані у віршовому доробку Оксани Забужко. Це й підтверджує актуальність вивчення прецедентних феноменів у мовно-поетичному просторі мисткині.

Постановка завдання. Метою статті є визначення особливостей функціонування прецедентних феноменів у віршових творах Оксани Забужко. Окреслена мета передбачає виділення різновидів прецедентних феноменів за рівнем прецедентності, формою вербалізації і сферою походження та розкриття їх функційного навантаження в поетичній мові О. Забужко. Мета і завдання розвідки зумовлюють застосування таких методів дослідження, як спостереження, опис, контекстуальний і стилістичний аналіз.

Матеріалом дослідження стали прецедентні феномени, дібрані методом суцільної вибірки з поетичної збірки О. Забужко «Вірші: 1980–2013».

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на те, що в сучасній лінгвістиці немає єдино виробленої дефініції терміна «прецедентний феномен», у своїй роботі послуговуємося таким робочим визначенням цього поняття: **прецедентний феномен** – це ядерний елемент когнітивної бази певної

лінгвокультурної спільноти, який має здатність у стислій формі зберігати інформацію про взірцеві факти й виступає моделлю для відтворення подібних фактів, репрезентований і постійно поновлюваний у мовленні за допомогою відповідних вербальних сигналів, що актуалізують його стандартний (відомий усім представникам цієї лінгвокультурної спільноти) зміст.

Результати аналізу фактичного матеріалу вказують на те, що в обстежуваних поетичних творах вжиті прецедентні феномени різного рівня прецедентності (класифікація за [7]), зокрема: **універсально прецедентні**: *Офелія* («*Монолог Офелії*»), *Ельсінор* (*Той із нас двох був божевільним / Хто вигадав другому цей Ельсінор*) та ін.; **національно прецедентні**: *Прип'ять* («*Прип'ять. Ноктюрн*»), *ГУЛАГ* (*Скількисьзначне число у космічних архівах ГУЛАГу*), *Хвильовий* (з кутка вибігає пацюк – цитатою з *Хвильового*), *1986 рік* («*Диптих 1986 року*») та ін.; **соціумно прецедентні**: *Прорізна* (*У кав'ярні на Прорізній*), *Ріверсайд*, *Бруклін* (*Можна звернути з шляху і в парку на Ріверсайд / Хоч до ранку сидіти / і просто дивитись на Бруклін*); *Кодак* (*Бо коси на вітрі заліплюють погляд і подих, – / І – клацає «Кодак»! / І – хай я лишусь така*); автопрецедентні: вживання рядків із вірша «*Монолог Офелії*» як епіграфа до твору «*Офелія і “мишоловка”*»: *Тільки хтось, може, поплеще зложі, / Тільки хтось квіти на кін принесе.*

Незалежно від рівня прецедентності за формою вербалізації (класифікація за [6]) розглядувані одиниці поділяються на вербальні і вербалізовані.

З-поміж вербальних у досліджуваних текстах представлені **прецедентні імена**, маркерами яких є:

- антропоніми (класифікація за [10]): *Сократ*, *Платон* (*І ті дурниці, що ви щебечете, / звучать, як найвища мудрість, / Перед якою схиляють коліна Сократ із Платоном*), *Інгрід Йонкер* (*Інгрід Йонкер пливе їм назустріч – кити / салютують їй сталактитовим лісом фонтанів*), *Гамлет* (*В голому небі пливе хмарина, / яку Гамлет не має з чим порівняти*) та ін.;

- теоніми: *Бог* (*хто б сказав – краду / себе у Бога!*; *Кохати тебе, як пред Богом і морем*), *Господь* (*Господи, що ж це діється; Ради Господа Бога! – зриваюсь на крик*), *Христос* (*І це вже не свобода, Домініко, – / Останній крик розп'ятого Христа*) та ін.;

- хороніми: *Європа* (*подобайсь, старенька Європо, – / неначе на конто собі заробляєш очко; А вже Європу навідліг розхристано*), *Африка* (*Твоя*

вагітність доладна, мов брунька, а ми / заразили пів-Африки СНІДом), *Данія* (*О, єсть королева в Данії!*) та ін.;

- ойконіми: *Мадрид* (*Мені не страшно. Я утік з Мадрида*), *Чикаго* (*ти – гічхайкерша, авто-стопниця, перекоти-континент-трава – звідкіля? з кольорових діляниць Чикаго?*), *Київ* (*І – під землю / Щезає / Київ...*), *Львів* (*мандрівний філософе Львова нічного*); в тому числі й біблійні: *Як завтра наш світ упаде, мов Содом і Гоморра, / То власне тому, що над міру винищував кіл та ін.*;

- урбаноніми: *Андріївський узвіз* (*За малярські майстерні на Андріївському узвозі!*), *Хрещатик* (*Квітневий Хрещатик – мов крига скресає*) та ін.;

- гідроніми (географічні назви водоймищ): *Дніпро* (*О, вони відлітають! / Мій Боже, таки ж відлітають: / Хто – за обрій Дніпра, / Хто – навіки у небо глухе*), *Дон* (*Із моря, як із Дону – п'яний князь*) та ін.;

- ороніми: *Голгота* (*А от люд прибува!.. З хрипом, вереском, сопухом пивним / На Голготу стикається, з темних сповзаючись нір!; О! – здогадуюсь. – Знаю, вже знаю, де вихід: / Хочу Голготи, хочу хреста*) та ін.;

- космоніми: *Земля*, *Місяць*, *Терези*, *Стрілець* (*Хвилина мовчання – іще не прокинулось птаство, / І грізно інакшим здається життя на Землі; В небі горять перехняблені Терези, / І Стрілець з-цього боку Землі виглядає як вершинок. / Місяць з'являється нагло, мов терорист*) та ін.;

- біблійоніми (термін використовуємо у значенні «власна назва будь-якого писемного твору»): *Коран* (*І кавкання чайок звістує ранок, / І юний воїн – з бомбою й Кораном*); *Дії св. Апостолів* («*Коментар до Дій св. Апостолів*»); *Книга Содому* (*Чи хтось іще пише / останні уступи із Книги Содому?*) та ін.;

- геортоніми: *Покрова* (*І от, як снігом Покрови, схитнуло повітря – іходом*), *Спас* (*І не має значення, що недостойні суть: / Що оцей – бродяжить, а та – підлива олії... / Буде Спас. Медовий. І Яблучний. Всіх спасуть*) та ін.;

- артіоніми: «*Ель Греко (Домінікос Теотокопулос). “Вознесіння Богородиці”*»; *Поглядом теплим, тяжким запали мені губи. Мовчи. / – Як називався той фільм Пазоліні? / – Либонь, «Теорема»* та ін.;

- ергоніми: *Зараз поставимо чайник, і він замуркоче з «Бітлів»* та ін.

Найбільшою частотністю вживання характеризуються прецедентні імена, втілені як антропоніми.

Серед прецедентних висловлювань як вербальних прецедентних одиниць зафіксовані фра-

зеологізми з релігійним компонентом (*Хай не славою (Бог там з нею!) – / як присягою на шаблях; Дякую Тобі, Боже, що дав нам тіло; Купить картину! / Ради Бога, купить картину; Задля кого згоріти, ой Боженьку мій, перед ким!; Ти грала – віртуозно. Боже мій, / Сказала я своїй бездарній тіні та ін.*) і вислови літературного походження (*Я ж тепер вся в фешенебельній скверні, / Котрій наймення – «бальзаківський вік»; Що лишається справжнім? Лиш кров. Але спосіб її добувати / Чи з чужого, чи з власного тіла утратив (вітайте Ніцше!) / Будь-що з «духу трагедії»; А може, замість «проклятих поетів» / Гряде доба – проклятих поетес? та ін.*), з-посеред яких переважають фразеологічні утворення.

Вербалізовані прецедентні феномени традиційно представлені **прецедентними текстами** (а) і **прецедентними ситуаціями** (б), актуалізованими за допомогою прецедентних імен, висловлень, метафоричних сполук.

(а) Актуалізація давньої легенди, поширеної з-посеред моряків, через вживання складеного імені-наутоніма (*І вже вкотре повз нас пропливає Летючий Голландець, / І далеко під нами нечутно здригається дно*) або поетичного твору через називання імені його автора (*Мокрі лавочки, росні голівки похнюплених айстр-від-Олеся* – вказівка на хрестоматійну поезію О. Олеся «Айстри», чи драматичного твору через згадування імені головного персонажа: *А мати-сиротина / римується із тином, / а на тім тині Мина / сидить і награє / на банджо жовто-синім* – згадка про культову п'єсу Миколи Куліша «Мина Мазайло»), а також за допомогою висловів: *«Пам'яті “проклятих поетів”»* – відсилання читача до циклу статей Поля Верлена, які французький митець присвятив невизнаним побратимам по перу – Трістанові Корб'єру, Артюру Рембо і Стефану Малларме, які не приймали тогочасний світ із його нудною доброчесністю.

У творі О. Забужко прецедентне висловлення *«прокляті поети»* зазнає семантичної трансформації: поетеса переносить його на український ґрунт і транслює під цим спільним метафоричним означенням імена українських поетів: Богдана-Ігоря Антонича, Євгена Маланюка, Олега Ольжича і Василя Стуса: *І Євген Маланюк / на карім коні – «а ми ж тую червону калину підніmemo», / і Олег Ольжич у загуслому присмерку змов-конспірацій-терактів, / і Василь Стус у табірних снігах, і «той, що у безсонну ніч / бунтарські зазиви друкує», – історія української літератури / є історія «проклятих поетів», і саме*

тому – ненаписаних книг, причому ім'я першого з них не назване, а актуалізоване через його ж поетичні рядки, взяті з вірша «Закінчуючи». Наведений фрагмент аналізованої поезії «просочений» актуалізаторами **прецедентних ситуацій**: рядок із гімну Українських січових стрільців – що є сам по собі прецедентним текстом – оприявнює ситуацію боротьби за волю України і нагадує читачеві про те, що Є. Маланюк був сотником Армії УНР; термінологічний новотвір *змови-конспірації-теракти* відсилають до історичних подій в Україні кінця 30-х – першої половини 40-х років ХХ століття, коли Олег Ольжич належав до Проводу Організації Українських Націоналістів, а в 1944 році і сам його очолював; метафора *табірні сніги* виступає конструктором прецедентних подій – знищення української інтелігенції в радянських таборах, одним із представників якої був Василь Стус.

(б) Активними маркерами прецедентних ситуацій виступають цитати з Біблії, як-от: *Відрине кров, і грозивий розряд / Отерпне в тілі, як в дереві: / «Кайне, Кайне, де твій брат?»* – відновлення фонових знань читача і відсилання його до біблійної оповіді про братовбивство (Ім. 4); *І від слів моїх: («Лазарю, встань!») Вітя-прораб не воскресне* – актуалізація біблійної ситуації про воскресіння Лазаря (Ів. 11: 38–54), спроектованої на сучасні побутові події.

Прецедентні ситуації, подібно до прецедентних висловлень, актуалізуються уживанням прецедентних імен, як-от: *Лиса Гора (І сотня тисяч відьм помчить на Лису Гору, / І мільон чортів ударить тропака)* – натяк на традиційний відьомський шабаш у Вальпургієву ніч; *Ной, Хам (пахне грішним тілом Носвим – / вічним Хамовим живлом)* – алюзія до біблійної ситуації про те, що Хам побачив свого батька оголеним, коли той був у стані сп'яніння (Буття 9:22): за віруванням давніх людей, це означало «перебрати владу батька на себе», звідси і *вічне Хамове живло*. Ще одним прикладом актуалізації біблійної оповіді є вживання усіченого варіанта складеного прецедентного імені *Древо пізнання: Це потім тонзуровані ченці / Лічитимуть – чи сім годин, чи дев'ять / Спливло, заким ти скуштував із Древа, / Назавжди одмінившись на лиці*. За цими рядками читач безпомилково відтворить історію гріхопадіння Адама і Єви.

Аналізовані прецедентні одиниці різняться джерелом виникнення:

- літературного походження: *Ти резонер, мій малий Мефістофелю, надто стомлений, щоб зазіха- / ти на душі, заслонець без терміну*

і рішення в це сумне позасвіття / без **Фавста** і **Гретхен**; Тож, думаю, цього разу / Ти вийдеш – до **Фортінбраса** / І жестом плавчині (брасом!) / До стіп йому вергнеш вбрання та ін.;

- біблійного походження: Тут продумано все – до дрібниць, за сценарієм певним: / Як розмінні монети, згрібати у копи серця. / **Виганяли торгуючих з храму** – посіли вакантні місця. / Я Твій учень, **Ісусе**. Я, може, останній із ревних. / Я страшніш од **Голготи** боявся такого кінця; Що ж ти, **Петре**, стоїш, заступаючи півнебокраю? / Чи тебе не сягають земні велелюдні плачі? / За плечима у нього – зачинена брама до **Раю**, / І грубезний п'ястук затискає іржаві ключі; Ти ще поет, **Адаме** та ін.;

- мистецького походження: **Метикований львівський фотограф** / позу обрав як належить, / Впізнавши в моделі **Веласкесову** інфанту; І сьогодні також хтось не зміг у мені розпізнати – / Як герой **Мопассана** – свою безталанну сестру; Граптом збагнути, / Що все це вичитано в **Сільвії Плат** – і, отже, насправді / Мусить мати зовсім інакший вигляд; і все менше довіри **Ронсару** – отому сонету, / де – про спізнене світло із хаосу; Із ружею у косах кучерявих / І томиком **Олеся** у торбинці; І десь за тим росли мої слова – / іще несхожі так на себе в формі звуку / одної мови, як несхожі – руки / **Мілоської Венери**, й голова / її ж таки; **Вогні автострад** – од фірми «**М. Семенко й АсПанФути**»; **О танго Мілонга!** Печальною буде ця повість та ін.;

- історичного походження: **Такий медальйонно-ліплений профіль** / В юності міг би носити **Богун**; «**Полон Рогніди**»; **Роксоланочко** продана – / В бозна-котрім коліні! та ін.;

- міфологічного походження: Там в траві десь лежить / Голова переможної **Ніке**: / Я її намалюю – / І крапку поставлю тоді; Не пророчиця, не **Сибілла** – / Зойк пронизливий, мов клаксон; **Агамемнон** іде – / піднімається сходами; Ці шорсткі фоліанти гортай і гортай, аж набридне, – / І совою **Мінерви** у вікна вдивляється ніч; В ту майстерню, в мансарду, де буду – **Ліліт!** **Астарот!** та ін.;

- філософського походження: провадиши мене, гудучи безупинно (**Гадамер**, **Гайдеггер**...), крізь морок і мокрість;

- фольклорного походження: **ГУЛАГ** – це коли ти голосиш: «**Мій смутку, мій надку!**» – / Й нема кому втямить, в якій це ти мові кричиш та ін.;

- побутового походження: Як я сміюсь, споглядаючи вас з-під руки! – / І клацає «**Кодак**» [назва фотоапарата – А. Б.], / І клацає, клацає «**Кодак**»;

Поворот – і «**Грейгаунд**» [назва моделі автобуса в США – А. Б.] в'їжджає в туннель; **Ах, коханий**, якщо ти так хочеш, я стану – кукла / на петлі шнурка: / і волоссям – **Барбі** [назва дитячої іграшки – А. Б.], і чорні колготки, і рот багрянний; **Здіймається вихор**: **пожбур** у нього ножем – / І «**Клінексом**» [назва бренду паперових виробів – А. Б.] витри диявольську кров на лезі! та ін.

Відновлюючись у тому чи тому тексті, прецедентні одиниці виконують певне навантаження, зумовлене їхньою «здатністю відігравати роль еталону культури, функціонувати у вигляді згорненої метафори і бути символом певного феномена чи ситуації».

У творах аналізованої поетичної збірки досліджувані феномени різного походження і різного рівня прецедентності виявляються як багатогранні стилістичні одиниці. Поетеса активно використовує їх для творення яскравих художньо-зображальних засобів:

- порівняння: **Наче в Ноїв ковчег**, нас упхалось в цей час непомаду; **Хвилина вагання** – мов віко у **скрині Пандори** / **Завмерло**, підважене: **ще нічиєї вини** / **Нема**;

- протиставлення: **Гомер** був незрячий. / **Едін** прозрів, лиш осліпши або **Ох** і **моцна** була **порода** – / **Соловки**, **Магадан**, **Колима**... / **Мої предки** були **народом** – / **Тим народом**, / **якого нема** – в першій ілюстрації прецедентні імена виступають додатковим компонентом самої стилістичної фігури, тоді як у другому зразку є основним складником бінарної опозиції, що втілює страждання і випробування українського народу;

- паралелізм: **Із очима пісенними** / **Од пра-пра-українок** / **У Москву** на **просценіум** / **Як у Кафу** на **ринок**! – автор, вживаючи урбаноніми, проводить історичну паралель й констатує, що події Х століття актуалізуються і в ХХІ;

- паронімічна атракція: **Попід мостом**, **мостом** / **пливе риба в Бостон**; **Розбитись** на **гірському повороті** / **В машині**, де **співає Паваротті**, – / **Найбільша пільга**, що чекає нас – поетеса використовує співзвучність відповідних граматичних форм загальноживаних іменників та прецедентні імена для отримання рими, а також для створення певної іронічної ситуації, яку кожен читач може потрактувати по-своєму.

Розглядувані прецедентні одиниці є важливими і для творення різнопланових образів: від грайливо-іронічних (**Я й сама не краца** – **здіймаюча сміх-і-дим**, / **Наче павловський пес**, на сурміння твоєї «**Ауді**») до глибинно-філософських.

Одним із таких глибоких, суперечливих і непізнаних є образ пані Мержинської, який мисткиня виводить у вірші «Задзеркалля: пані Мержинська». Це образ-ілюзія, образ-фантазія, але такий, що мав правдиве підґрунтя, бо пані Мержинська – то панна Лариса Косач, якій у реальному житті так і не судилося нею стати, а от у житті, яке вигадала для неї О. Забужко, відома поетеса таки мала прізвище Косач-Мержинська: *У світі, найбільш реальнім з усіх можливих, – / у такому самому Києві, тільки трохи інакшим / <...> / по хіднику, освітленим плямами листя, / Лариса Петрівна Косач-Мержинська котить дитячий візочок.* Твір насичений прецедентними іменами: окрім імен Сергія Мержинського і Людмили Старицької, звучить ім'я Міріам – головної героїні драматичної поеми Лесі Українки «Одержима», яку вона написала, перебуваючи біля ліжка смертельно хворого, але коханого Сергія Мержинського. Міріам – пророкиця й у творі О. Забужко є символом пророцтва нового життя: нового життя поетеси як ліричної героїні, нового життя української літератури, яку Леся Українка вивела на європейський рівень. У розглядуваному поетичному творі прецедентні антропоніми, окрім функції образотворення, виконують функцію сюжетотворення, оскільки саме вони є основними маркерами розвитку сюжету.

Прецедентні феномени як елементи сюжетотворення активно представлені і в інших творах поетеси. Так, мисткиня неодноразово звертається до образів трагедії В. Шекспіра «Гамлет» («Монолог Офелії», «Офелія і “мишоловка”», «Офелія – Гертруді», «Крим. Ялта. Прощання з імперією»), до постатей, змальованих у філософській драмі Гете «Фауст»: «Опливає свіча, як душа, о мій Фаусте бідний», «Львів. Кава опівночі», «От і розвіявся дощик – неначе полуда», які у віршах митця ХХІ століття, завдяки переосмисленню й новому оприявленню у відмінних від попере-

дніх сюжетних лабіринтах набувають нового звучання, сучасної актуалізації, а отже, й нового прочитання і розуміння.

Не менш активно як маркери розвитку сюжету в аналізованих творах репрезентовані прецедентні одиниці історичного походження, як-от: *Хто сказав: це єдино можливі ноти? / Що, як досі тури гуляють степом? / Що, як князь Острозький прийняв латинство? / Що, як Сталін і Гітлер померли в дитинстві, / а Полтавську битву виграв Мазепа?* – вжиті імена мають прогностичне значення, яке вкладає в них поетеса нині, намагаючись вибудувати інакший історичний сюжет, ніж той, що був утілений у житті.

Висновки і пропозиції. Викладене уможливило висновок, що в поетичних творах О. Забужко активно вживаються прецедентні феномени, які різняться рівнем прецедентності (представлені автопрецедентні, соціумно прецедентні, національно прецедентні й універсально прецедентні одиниці), формою вербалізації – вербальні (імена (антропоніми, теоніми, хороніми, ойконіми, урбаноніми, гідроніми, ороніми, космоніми, бібліоніми, геортоніми, артіоніми, ергоніми) і висловлення) та вербалізовані (текст і ситуація, що актуалізуються через прецедентні імена, висловлення, метафоричні сполуки), джерелом виникнення (зафіксовані зразки літературного, біблійного, міфологічного, мистецького, фольклорного, історичного, філософського і побутового походження), а також стилістичним навантаженням (використовуються для творення різних художньо-зображальних засобів (зокрема порівняння, протиставлення, паралелізму, паронімічної атракції), авторських образів і сюжетів), що вказує на їхнє органічне функціонування в мовно-художній тканині аналізованих поетичних творів.

Перспективи в розробленні пропонованої проблеми вбачаємо у вивченні специфіки функціонування прецедентних феноменів у віршових творах О. Забужко як інтертекстем.

Список літератури:

1. Берестова А. А. Функційна інтерпретація прецедентних релігійних феноменів у художньому дискурсі (на матеріалі української художньої прози кінця ХХ – початку ХХІ століття). *Science and Education a New Dimension. Philology*. IV(20). Issue: 85. 2016. С. 7–11.
2. Забужко О. Вірші: 1980 – 2013. Київ : Комора, 2013. 304 с.
3. Кальченко Т. Ю. Функціонально-семантичні особливості прецедентних феноменів у поетичних текстах І. Римарука і В. Герасим'юка : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова». Харків, 2014. 217 с.
4. Колоїз Ж. Біблійна алюзія як засіб вираження авторської інтенції в романі В. Шкляра «Залишенець. Чорний ворон». *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2013. Вип. 659: Романо-слов'янський дискурс. С. 3–9.
5. Корольова В. В. Прецедентні феномени в мові сучасної поезії. URL: <https://naub.oa.edu.ua/2012/pretsedentni-fenomeny-v-movi-suchasnoji-poeziji>.

6. Красных В. В. Этнопсихолінгвістика и лінгвокультуро́логия. Москва : Гнозис, 2002. 284 с.
7. Красных В. В., Гудков Д. В., Захаренко И. В., Багаева Д. В. Когнітивна база и прецедентные феномены в системе других единиц и в коммуникации. *Вестник МГУ. Серия 9*. 1997. № 3. С. 62–75.
8. Меркотан Л. Й. Прецедентний текст і способи його актуалізації в дискурсі української прози початку ХХІ століття. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2014. Вип. 37. С. 179–183.
9. Тележкіна О. О. Прецедентність мовно-естетичних символів національної культури в поетичному мовленні Дмитра Павличка. *Філологічні студії Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. Кривий Ріг, 2011. Вип. 6. С. 678–684.
10. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови, Хмельницький: Авіст, 2008. 550 с.
12. Філон М. І. Хрест як прецедентний текст і символ національної культури в поезії Шевченка. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. 2005. № 707. Вип. 46. С. 72–80.

Berestova A. A. PRECEDENT PHENOMENA IN LINGUISTIC AND ARTISTIC TISSUE OF POETRY BY OKSANA ZABUZHKO

The author of the article addresses the precedent phenomena represented in Oksana Zabuzhko's poetic works. The relevance of the study of precedent units in the linguistic and poetic space of the artist is due to the fact that the linguistic phenomena identified for consideration, have not yet had proper scientific coverage.

The researcher aims to determine the specifics of the precedent phenomena functioning in Oksana Zabuzhko's poems on the material of her poetry collection "Poems: 1980–2013" and identifies precedent phenomena by precedent level, form of verbalization and the scope of origin and disclosure of their functional load. In addition, given that in modern linguistics there is no single definition of the term "precedent phenomenon", the article suggests a working definition of this concept. To achieve this goal, research methods such as observation, description, contextual and stylistic analysis have been used.

The author of the article comes to the conclusion that in O. Zabuzhko's poetic works, there are precedent phenomena that differ in the level of precedence (represented by self-precedent, socially-precedent, nationally-precedent and universally-precedent units), in the form of verbalization – verbal (names (anthroponyms, theonyms, goronyms, oikonoms, urbanonyms, hydronyms, oronyms, cosmonyms, biblionyms, heortonyms, artionyms, ergonyms) and utterances) and verbalized (text and situation, actualized with the help of precedent names, utterances, and metaphorical constructions), in the origin (there recorded illustrations of literary, biblical, mythological, folklore, historical, philosophical, everyday origin and from the sphere of art), as well as in the stylistic load (they are used to create various artistic and visual means (in particular comparison, opposition, parallelism, paronymic attraction), author's images and plots), which indicates their organic functioning in the artistic tissue of the analyzed poetic works.

Key words: precedent phenomenon, poetic speech, author's image, artistic means.